

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ**  
**Волинський національний університет імені Лесі Українки**  
**Факультет економіки та управління**  
**Кафедра обліку і оподаткування**

ЗАТВЕРДЖЕНО  
науково-методичною комісією  
факультету економіки та  
управління  
ВНУ імені Лесі Українки  
Протокол № 7 від 11.01.2022 р.

**СИЛАБУС**  
**нормативної навчальної дисципліни**  
**УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК**  
*підготовки бакалавра*  
*галузі знань 07 Управління та адміністрування*  
*спеціальності 071 Облік і оподаткування*  
*освітньо-професійної програми Облік і оподаткування*

**Силабус навчальної дисципліни УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК** підготовки бакалавра, галузі знань 07 Управління та адміністрування, спеціальності 071 Облік і оподаткування, за освітньо-професійною програмою Облік і оподаткування

**Розробник:** Садовська І. Б., завідувач-професор кафедри обліку і оподаткування, доктор економічних наук, професор

**Силабус погоджено:**  
гарант ОПП  
Облік і оподаткування



Анна САФАРОВА

**Силабус навчальної дисципліни затверджено на засіданні кафедри обліку і оподаткування**  
протокол № 7 від 10 січня 2022 р.

Завідувач кафедри:



Ірина САДОВСЬКА

## I. Опис навчальної дисципліни

| Найменування показників             | Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень                                    | Характеристика навчальної дисципліни |
|-------------------------------------|---|--------------------------------------|
| Заочна форма навчання               | 07 «Управління та адміністрування»,<br>071 «Облік і оподаткування»<br>«Облік і оподаткування»<br><br>Бакалавр | Нормативна                           |
| Кількість годин / кредитів<br>150/5 |   | Рік навчання – 1-ий                  |
|                                     |   | Семестр – 2-ий                       |
| ІНДЗ: немає                         |   | Лекції – 12 год.                     |
|                                     |   | Практичні (семінарські) – 12 год.    |
|                                     |   | Самостійна робота – 108 год.         |
|                                     |   | Консультації – 18 год.               |
|                                     | Форма контролю: екзамен   |                                      |
| Мова навчання                       | Українська  |                                      |

## II. Інформація про викладача

Прізвище, ім'я, по батькові – [Садовська Ірина Борисівна](#)  
Науковий ступінь – доктор економічних наук  
Вчене звання – професор  
Посада – завідувач кафедри обліку і оподаткування  
Контактна інформація: +38-050-339-85-16, [Sadovska.Iryna@vnu.edu.ua](mailto:Sadovska.Iryna@vnu.edu.ua)  
Дні занять: <http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi>

## III. Опис дисципліни

### 1. Анотація курсу.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є сукупність об'єктів в процесі управління господарською діяльністю, а саме господарські засоби і джерела їх формування та господарські процеси і їх результати. Підготовка фахівців високої кваліфікації, здатних в умовах економічних перетворень широко використовувати свої знання при проведенні облікової роботи на підприємствах різних галузей національної економіки та прийнятті управлінських рішень; вивчення та засвоєння знань з теорії і практики ведення обліку та складання внутрішньої управлінської звітності. Дисципліна «Управлінський облік» спрямована на формування у студентів системи знань, умінь і навичок з методології, методики та інструментарію побудови й розв'язання складних задач бізнесу, пов'язаних з питаннями обліку, оподаткування і аналізу ситуацій.

### 2. Пререквізити. Постреквізити.

**2.1. Пререквізити.** Вивчення дисципліни базується на знаннях, вміннях і навичках, які студенти отримали при вивченні попередніх дисциплін: «Бухгалтерський облік», «Менеджмент», «Мікроекономіка», «Економіка».

**2.2. Постреквізити.** Знання, вміння і навички, що здобуваються в процесі вивчення цієї дисципліни, будуть потрібні для вивчення наступних дисциплін: «Облік і аудит в управлінні»

проектами», «Обліково-аналітичне забезпечення стратегічного планування», «Стратегічний управлінський облік», «Облікова політика», «Організація обліку» тощо.

### 3. Мета і завдання навчальної дисципліни.

**Метою** навчальної дисципліни «Управлінський облік» є формування системи наукових знань і практичних вмінь і навичок з організації і методики управлінського обліку на підприємствах різних форм власності, удосконалення його методів, інструментів і процедур з урахуванням передового зарубіжного та вітчизняного досвіду.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Управлінський облік» є набуття практичних вмінь застосовувати відповідні методи та прийоми у процесі оперативного і прогностичного обліку витрат, доходів і фінансових результатів, калькулювання, планування, бюджетування, контролю і аналізу відхилень, оцінки ризиків з метою прийняття ефективних управлінських рішень на підприємствах різних форм власності для раціонального і економічного використання трудових, матеріальних, інтелектуальних і фінансових ресурсів.

### 4. Результати навчання (компетентності).

Компетентності, які студент набуває в результаті вивчення дисципліни.

| Спеціальність               | Загальні компетентності (ЗК)   | Спеціальні (фахові) компетентності (СК)  | Результати навчання  |
|-----------------------------|--|--|--|
| 071 – Облік і оподаткування | ЗК02. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.<br>ЗК08. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності. | СК03. Здатність до відображення інформації про господарські операції суб'єктів господарювання в фінансовому та управлінському обліку, їх систематизації, узагальнення у звітності та інтерпретації для задоволення інформаційних потреб осіб, що приймають рішення.<br>СК05. Проводити аналіз господарської діяльності підприємства та фінансовий аналіз з метою прийняття управлінських рішень. | ПР04. Формувати й аналізувати фінансову, управлінську, податкову і статистичну звітність підприємств та правильно інтерпретувати отриману інформацію для прийняття управлінських рішень.<br>ПР08. Розуміти організаційно-економічний механізм управління підприємством та оцінювати ефективність прийняття рішень з використанням обліково-аналітичної інформації. |

### 5. Структура навчальної дисципліни.

| Назви змістових модулів і тем   | Усього | Лек. | Практ. | Сам. роб. | Конс. | *Форма контролю/<br>Бали |
|---|--------|------|--------|-----------|-------|--------------------------|
| Змістовий модуль 1.<br>Основи управлінського обліку   |        |      |        |           |       |                          |
| Тема 1. Управлінський облік як інформаційна система   | 14     | 1    | 1      | 9         | 2     | Т / 2,5                  |
| Тема 2. Класифікація і поведінка витрат   | 13     | 1    | 1      | 9         | 2     | Т, РЗ/К / 2,5            |
| Тема 3. Системи і методи обліку витрат і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) | 13     | 1    | 1      | 9         | 2     | Т, РЗ/К / 2,5            |

|  |            |           |           |            |           |               |
|--|------------|-----------|-----------|------------|-----------|---------------|
| Тема 4. Облік і розподіл непрямих витрат   | 12         | 1         | 1         | 9          | 1         | Т, РЗ/К / 2,5 |
| Тема 5. Нормативний управлінський облік  | 12         | 1         | 1         | 9          | 1         | Т, РЗ/К / 2,5 |
| Тема 6. Облік і калькулювання за повними і змінними витратами                                    | 12         | 1         | 1         | 9          | 1         | Т, РЗ/К / 2,5 |
| Разом за модулем 1   | 76         | 6         | 6         | 54         | 9         | 15            |
| Змістовий модуль 2.<br>Управлінський аналіз і бюджетування                                       |            |           |           |            |           |               |
| Тема 7. Аналіз взаємозв'язку витрат, обсягу діяльності та прибутку                               | 13         | 1         | 1         | 9          | 1         | Т, РЗ/К / 2,5 |
| Тема 8. Аналіз релевантності інформації для прийняття управлінських рішень                       | 12         | 1         | 1         | 9          | 1         | Т, РЗ/К / 2,5 |
| Тема 9. Бюджетування і контроль витрат, доходів і фінансових результатів діяльності підприємства | 13         | 1         | 1         | 9          | 2         | Т, РЗ/К / 2,5 |
| Тема 10. Облік, контроль і звітність за центрами відповідальності                                | 13         | 1         | 1         | 9          | 2         | Т, РЗ/К / 2,5 |
| Тема 11. Стратегічний управлінський облік  | 12         | 1         | 1         | 9          | 2         | Т, РЗ/К / 2,5 |
| Тема 12. Організація управлінського обліку   | 11         | 1         | 1         | 9          | 1         | Т, ДБ / 2,5   |
| Разом за модулем 2   | 74         | 6         | 6         | 54         | 9         | 15            |
| Разом по дисципліні  | 150        | 12        | 12        | 108        | 18        | 30            |
| Види підсумкових робіт (за потреби, на розсуд викладача, кафедри)                                |            |           |           |            |           |               |
| Модульні контрольні роботи по 30 балів   |            |           |           |            |           | 60            |
| ІНДЗ   |            |           |           |            |           | 5             |
| Інше (вказати) стаття – 5 балів / тези – 1 бал / виступ на конференції – 5 балів                 |            |           |           |            |           | 5             |
| <b>Всього годин / Балів</b>  | <b>150</b> | <b>12</b> | <b>12</b> | <b>108</b> | <b>18</b> | <b>100</b>    |

\*Форма контролю: ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв'язування задач / кейсів, ІНДЗ / ІРС – індивідуальне завдання / індивідуальна робота студента, РМГ – робота в малих групах, МКР / КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, Р – реферат, а також аналітична записка, аналітичне есе, аналіз твору тощо.

## 6. Завдання для самостійного опрацювання.

Питання та завдання для самостійної роботи визначені відповідними темами курсу й регламентуються методичними рекомендаціями до виконання самостійної роботи.

У процесі самостійного вивчення матеріалу студенти мають засвоїти такі питання (за відповідними темами):

Тема 1. Мета, зміст і організація управлінського обліку, його взаємозв'язок з фінансовим обліком

1.1. Підходи до організації управлінського обліку за різних систем обліку.

Тема 2. Управлінський облік активів підприємства

2.1. Управлінський облік запасів

2.2. Управлінський облік необоротних активів

2.3. Управлінський облік коштів, розрахунків та інших активів

Тема 3. Витрати підприємства: класифікація та поведінка

3.1. Поняття та необхідність обліку витрат

- 3.2. Класифікація витрат в управлінському обліку
- 3.3. Методи вивчення поведінки витрат
- Тема 4. Організація обліку і контролю за центрами відповідальності
- 4.1. Облік за місцями виникнення витрат та центрами відповідальності
- 4.2. Підходи до оцінки ефективності діяльності центрів відповідальності
- 4.3. Трансфертне ціноутворення
- 4.4. Система записів господарських операцій на рахунках бухгалтерського обліку
- Тема 5. Бюджетування та контроль: сутність, порядок організації та здійснення
- 5.1. Контроль виконання бюджетів
- Тема 6. Основи калькулювання
- 6.1. Облік і розподіл непрямих витрат
- Тема 7. Методи обліку витрат і калькулювання
- 7.1. Організація обліку витрат за різних методів обліку.
- Тема 8. Система обліку і калькулювання за повними витратами
- 8.1. Порівняльна оцінка вітчизняних і зарубіжних методів обліку повної собівартості продукції.
- 8.2. Порядок переходу від методів обліку, які ґрунтуються на об'ємних показниках діяльності, до методів обліку витрат на основі видів діяльності..
- Тема 9. Система обліку і калькулювання за змінними витратами
- 9.1. Характеристика і сфера застосування простого директ-косту.
- 9.2. Особливості розвинутого директ-косту, його переваги і можливості.
- Тема 10. Система обліку і калькулювання за нормативними витратами
- 10.1 Історія розвитку і впровадження нормативного методу обліку витрат і калькулювання.
- Тема 11. Аналіз взаємозв'язку витрат, обсягу діяльності та прибутку
- 11.1 Аналіз взаємозв'язку «витрати – обсяг – прибуток» за умов асортименту.
- Тема 12. Аналіз релевантності інформації для прийняття управлінських рішень
- 12.1. Пошук альтернативних варіантів дій і вибір найбільш оптимального з них.
- 12.2 Аналіз типових варіантів альтернативних рішень: виробляти або купувати, прийняття або відмова від спеціального замовлення, припинення діяльності неприбуткового сегмента.

#### **IV. Політика оцінювання**

**Політика викладача щодо студента.** Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання. Студенти зобов'язані заздалегідь повідомляти викладача про відсутність на занятті. Через об'єктивні причини (наприклад, карантин, хвороба, участь у конференції, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі з використанням системи Moodle, Google Classroom, Office 365 за погодженням із керівником курсу.

**Політика щодо академічної доброчесності.** Будь ласка, враховуйте чіткі правила, що регулюють академічні порушення, і до студентів, які порушують ці правила, можуть застосовуватися значні покарання. Академічні проступки включають, але не обмежуються ними:

- плагіат;
- несанкціонована співпраця;
- обман на іспитах;
- крадіжка (переписування) робіт інших студентів.

Крім того, будь-який матеріал, поданий для цілей оцінки, повинен бути роботою, яка раніше не була подана жодною особою для будь-якого іншого виконання завдання по даній дисципліні чи в іншому місці.

**Політика щодо дедлайнів та перескладання.** Письмові роботи, які виконуватимуться з порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Будь-які перескладання відбуваються лише з дозволу деканату.

## V. Підсумковий контроль

Підсумкова оцінка за вивчення курсу розраховується таким чином:

| Види оцінювання   | % від остаточної оцінки |
|---|-------------------------|
| Опитування, виконання практичних завдань, розв'язування тестів на практичних заняттях | 40                      |
| Модульна контрольна робота №1 (теми 1–7) – практичні завдання, питання                | 30                      |
| Модульна контрольна робота №2 (теми 8–12) – практичні завдання, питання               | 30                      |
| Екзамен (теми 1–12) – практичні завдання, питання                                     | 60                      |

Формою підсумкового контролю є іспит.

Якщо студент успішно виконав усі запропоновані викладачем завдання й отримав остаточну оцінку не менше, ніж 75 балів, підсумкову оцінку він отримує без складання іспиту. Така оцінка виставляється в день проведення екзамену за умови обов'язкової присутності студента.

Якщо студент отримав остаточну оцінку нижчу за 75 балів, підсумкова оцінка визначається як сума балів, отриманих за поточний контроль (максимум 40 балів) та екзаменаційної оцінки (максимум 60 балів).

Екзаменаційна оцінка визначається за результатами виконання екзаменаційних завдань, які вміщують 2 теоретичних питання та 3 практичні завдання.

### Запитання для підготовки до іспиту

1. Роль обліку в управлінні собівартістю продукції.
2. Сутність, задачі та функції управлінського обліку.
3. Етапи розвитку управлінського обліку.
4. Предмет і об'єкти управлінського обліку.
5. Взаємозв'язок і відмінності фінансового та управлінського обліку.
6. Схеми організації управлінського обліку за різних систем обліку.
7. Залежність управлінського обліку від принципів побудови плану рахунків.
8. Місце управлінського обліку в системі Плану рахунків України.
9. Законодавчі та нормативні акти, що визначають склад витрат і доходів.
10. Класифікація доходів і характеристика їх основних видів.
11. Класифікація витрат за різними ознаками.
12. Характеристика основних видів витрат.
13. Характер реактування витрат при змінах обсягу діяльності підприємства.
14. Поведінка змінних і постійних витрат при змінах обсягу діяльності підприємства.
15. Оцінка витрат і побудова їх функції.
16. Методи вивчення поведінки витрат, їх сутність і порівняльна характеристика.
17. Сутність бюджетування та порядок його організації
18. Принципи та функції управлінського обліку
19. Предмет, об'єкти та методи управлінського обліку
20. Процес формування облікової інформації за рівнями управління
21. Облік за місцями виникнення витрат та центрами відповідальності
22. Система записів господарських операцій на рахунках бухгалтерського обліку

23. Функції управлінського обліку та його основні принципи
24. Сутність калькулювання та його роль в управлінні виробництвом
25. Система директ-костинг: сутність, переваги та недоліки
26. Види калькуляцій та їх характеристика
27. Система стандарт-кост: сутність, переваги та недоліки
28. Порівняльна характеристика нормативного методу та стандарт-косту
29. Поняття собівартості: склад та види
30. Принципи калькулювання на основі діяльності
31. Порядок здійснення аналізу «витрати-обсяг-прибуток»
32. Поняття і класифікація центрів відповідальності.
33. Принципи обліку, звітності та оцінки діяльності центрів відповідальності.
34. Облік і оцінка діяльності центрів витрат.
35. Облік і оцінка діяльності центрів прибутку.
36. Облік і оцінка діяльності центру інвестицій.
37. Поняття про трансфертні ціни та їх застосування.
38. Функції та методи визначення трансфертних цін.
39. Особливості обліку і звітності за сегментами бізнесу.
40. Релевантний підхід до управління.
41. Поняття про релевантність облікової інформації та її вплив на прийняття рішень.
42. Пошук альтернативних варіантів дій і вибір найбільш оптимального з них.
43. Використання аналізу «витрати – обсяг – прибуток» в процесі прийняття рішень.
44. Сутність і зміст обліку виробничих витрат.
45. Об'єкти витрат і об'єкти калькулювання.
46. Класифікація методів обліку витрат і калькулювання.
47. Характеристика і сфера застосування простого, позамовного, попередільного та нормативного методів обліку і калькулювання.
48. Організація обліку витрат за різних методів обліку.
49. Методика і техніка калькуляційних розрахунків.
50. Система обліку і калькулювання за нормативними витратами.

## VI. Шкала оцінювання

| Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності | Оцінка       |
|--|--------------|
| 90 – 100   | Відмінно     |
| 82 – 89  | Дуже добре   |
| 75 – 81  | Добре        |
| 67 – 74  | Задовільно   |
| 60 – 66  | Достатньо    |
| 1 – 59   | Незадовільно |

## VI. Рекомендована література та інтернет-ресурси

### *Основна*

1. Садовська І. Б., Тлущкевич Н. В., Гарасим М. П. Управлінський облік : навч. посіб. Луцьк : РВВ ЛНТУ, 2010. 560 с.
2. Садовська І. Б., Тлущкевич Н. В. Управлінський облік. Практикум: навч. посіб. Луцьк : Луцький НТУ, 2018. 216 с.
3. Управлінський облік : підруч. / Г. О. Партин, А. Г. Загородній, А. І. Ясінська, Т. І. Воскресенська. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2017. 340 с.



4. Управлінський облік : навч. посіб. Кривий Ріг : ДНУЕТ, 2017. 113 с.
5. Kaplan, R. S., Atkinson, A., Matsumura, E. M., & Young, S. M. (2012). Management accounting: Information for decision-making and strategy executions (6th ed.). Sydney: Prentice-Hall.
6. Lisa Schwarz. Essential Guide to Managerial Accounting. 2020. <https://www.netsuite.com/portal/resource/articles/accounting-software/essential-guide-to-managerial-accounting.shtml>

#### *Додаткова*

1. Управлінський облік на підприємстві: як впровадити з нуля? <https://upr.ru/article/upravlencheskij-uchet-opyt-vnedreniya-s-nulya/>
2. Управлінський облік: як управляти компанією на основі показників. Вебінар. <https://www.youtube.com/watch?v=cCT6aUAtC8Q>
3. Рэй Гаррисон, Эрик Норин, Питер Брюэр Управленческий учет. 11-е изд. / Пер. с англ. О.В. Чумаченко. К. Companion Group, 2011. 1024 с. <http://www.kolisnyk.in.ua/rej-garison-upravlinskyj-oblik/>

#### *Інтернет-ресурси*

1. Національна бібліотека імені В. І. Вернадського. URL: [www.nbvu.gov.ua](http://www.nbvu.gov.ua)